

از جنگ‌های تریاک تا به امروز

درباره کتاب

تاریخ نوین چین بهزعم چینی‌ها با جنگ‌های تریاک آغاز می‌شود و جنبش چهارم مه ۱۹۱۹ مبدأ دوران معاصر به شمار می‌رود. در کتابی که پیش رو دارید، نه تنها مهم‌ترین رویدادهای ۱۵۰ سال گذشته این کشور، بلکه سمت وسوی تکامل و تعارضات داخلی چین و هم‌چنین دستاوردهای سترگ این امپراتوری عظیم و کشمکش‌های خارجی آن نیز ترسیم می‌شود، و به‌این ترتیب ترکیب آنچه چینی‌ها از تاریخ خود ترسیم می‌کنند و دیدی که از خارج به این تاریخ افکنده می‌شود، برای خواننده تصویر کاملی را به نمایش می‌گذارد. هلویگ شمیت - گلینتشر در این کتاب 'مهم‌ترین دانستنی‌ها را برای کمک به فهم بهتر تکامل امروزی چین و جایگاه آن در جهان ارائه می‌دهد.

درباره نویسنده

هلویگ شمیت - گلینتشر متولد سال ۱۹۴۸، چین‌شناس و مدیر سابق کتابخانه هرتسوج آکوست وولنبوتل، دانش مقدماتی دانشگاهی را در دانشگاه‌های گوتینگن کسب کرده و در دانشگاه مونیخ به درجه دکترا در رشته‌های چین‌شناسی، فلسفه، جامعه‌شناسی و علوم سیاسی نائل آمده است. گلینتشر در چین و ژاپن دوره‌های پژوهشی را گذرانده، در دانشگاه بُن در رشته‌های چین‌شناسی و فلسفه فوق دکترا اخذ کرده و سال‌ها کرسی فرهنگ و زبان دانشگاه معتبر لودویگ ماکسیمیلیان مونیخ و گوتینگن را اداره کرده است. هلویگ شمیت - گلینتشر مؤلف کتاب‌های فراوانی در مورد تاریخ کهن و نوی چین در آلمان است و اخیراً کتاب زندگینامه مائو تنسه‌دون را روانه بازار کتاب آلمان کرده است.

چین نو

از جنگ‌های تریاک تا به امروز

هلویگ شمیت - گلینشیر
واهیک کشیشزاده

اشمیت- گلینتر، هلویگ، ۱۹۴۸ - م.

چین نو از جنگ‌های تریاک تا به امروز/اشمیت- گلینتر، هلویگ، ترجمه: واهیک کشیشزاده

تهران: مهراندیش، ۱۳۹۶ .۱۲۲ ص.

۹۷۸-۶۰۰-۶۳۹۰-۲۲-۶

Das neue China : Von den Opiumkriegen bis heute

کشیشزاده، واهیک، ۱۳۹۰ ، مترجم

DSV07/0/۵۱۳۹۶ ۹۵۱/۱۲۲ ۵۰۳۰۰

ج۵۱۳۹۶/الف

در این کتاب از «نشانه درنگ» که با علامت «» مشخص می‌شود، استفاده شده است. «نشانه درنگ» نویسۀ مناسبی است که به جای ویرگولِ نابجا می‌نشیند و بسیاری از دشواری‌های خواندن درست متن فارسی رانیز برطرف می‌کند.

چین نو

از جنگ‌های تریاک تا به امروز

• هلویگ اشمیت- گلینتر.

• ترجمه واهیک کشیشزاده.

• ویراستار: مهدی سجادی مقدم.

• گرافیست و طراح جلد: نرگس پایینده.

• صفحه آرایی: مهراندیش. چاپ: اول، تهران، ۱۳۹۸.

• چاپ: قشقایی ۵۰۰ نسخه.

• قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان. شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۹۵-۲۲-۶

هرگونه خلاصه‌نویسی، تکثیر و یا تولید مجدد این کتاب، به صورت کامل و یا بخشی از آن، اعم از چاپ، کپی، فایل صوتی یا الکترونیکی بدون اجازه کتبی ناشر' ممنوع و موجب بیگرد قانونی است.

انتشارات مهراندیش

خیابان ابوریحان، نرسیده به خیابان جمهوری، کوچه رازی، بنیست مینا، شماره ۴.

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۹۳۶۵ .۰۲۱-۹۱۲۵۵۹۱۶۰۲ .

www.mehrandishbooks.com mehrandishpub@gmail.com

@mehrandishbooks

فهرست

۹.....	پیشگفتار.....
۱۱.....	درآمد.....
پایان امپراتوری قیصرها (۱۸۳۹-۱۹۱۱)	
۱۹.....	۱- جنگ اول تریاک (۱۸۴۲-۱۸۳۹) و «امپراتوری صلح آسمانی».....
۱۹.....	جنگ داخلی و تهدیدات خارجی.....
۲۱.....	جنگ تریاک.....
۲۳.....	شورش تایپینگ.....
۲۶.....	توانیابی و تهدیدات.....
۲۸.....	سرآغاز صنعتی شدن
۳۰.....	۲- نهضت قانون اساسی و مبادی نوین سیاسی.....
۳۴.....	۳- دگرگونی های سیاسی و حوزه نوین اجتماعی.....
۳۴.....	ملی گرایی.....
۳۵.....	غرب گرایی روشن فکران.....
۳۶.....	اصلاحات صدر روزه ۱۸۹۸.....
۳۷.....	منافع قدرت های استعماری.....
۴۰.....	۴- خیزش بوکسرها و انقلاب ۱۹۱۱
۴۰.....	خیزش بوکسرها
۴۲.....	سون یات سن - پدر ملت.....
۴۳.....	بحran ۱۹۱۱

آشوب‌های سیاسی و تلاش برای آغازی نوین (۱۹۱۲-۱۹۲۷)	۴۷
- شکست جمهوری و عصر اربابان جنگ.....	۴۹
نیروهای واپس‌گرا.....	۴۹
عصر اربابان جنگ.....	۵۱
- تنوغ فکری و تلاش در راه وحدت.....	۵۳
آقای دانش و آقای دمکراسی.....	۵۳
تخلیل ملیت هان.....	۵۳
جنیش ۴ ماه مه	۵۴
- جنیش‌های جمهوری خواه و کمونیستی	۵۷
کارفرمایان داخلی و خارجی	۵۷
تأسیس حزب کمونیست چین.....	۵۹
اولین جبهه واحد.....	۶۰
تازع الگوهای انقلابی (۱۹۲۷-۱۹۳۷)	
و جبهه واحد ضد ژاپن (۱۹۳۷-۱۹۴۵)	
- جدایی میان کمونیست‌ها و جمهوری خواهان.....	۶۵
حمام خون شانگهای.....	۶۵
- لشکرکشی به شمال، شورای ژیانگزی و مارش طولانی	۶۸
شورای ژیانگزی	۶۹
مارش طولانی.....	۷۰
- تهدیدات از سوی ژاپن.....	۷۱
مانچونوکو - حکومت دست‌نشانده ژاپن	۷۲
تشکیل جبهه واحد	۷۳
نیروهای مقاومت	۷۵
تلاش چین برای اعاده حق حاکمیت	۷۵
جنگ تمام عیار و کشتار نانکینگ	۷۶
سال‌های گذار و پایان الگوی شوروی (۱۹۴۵-۱۹۶۰)	
- جنگ داخلی، تأسیس دولت و جمهوری در تایوان.....	۸۱
تلاش‌های میانجی گرانه	۸۱
مارش پیروز مندانه ارتش سرخ.....	۸۲

تشکیل حکومت در سال ۱۹۴۹	۱۹۴
اشغال تایوان	۸۵
۲- «دموکراسی نوین» و انقلاب پرولتری	۸۷
مدیریت شهر از روستا	۸۷
مبارزه دو خطمشی	۸۸
ساماندهی نوین ملی	۸۸
۳- جهش بزرگ و قحطی بزرگ	۹۰
جنپیش صد گل و کارزار علیه انحراف به راست	۹۰
ایجاد کمون‌های خلقی	۹۱
ثبات	۹۲
۴- مرزهای شمالی چین و مستله بت	۹۳
مناسبات با روسیه	۹۳
منازعات بر سر قدرت در بت و نقش دالایی لاما	۹۴
گریز دالایی لاما چهاردهم	۹۶

هویت‌های متغیر چین و پنجمین دور مدرنیزاسیون

۱- مانو تسهدون و انقلاب فرهنگی	۹۹
انقلاب فرهنگی پرولتری بزرگ	۹۹
گارداهای سرخ و انقلاب مداوم	۱۰۰
سمت‌گیری نوین در سیاست داخلی و خارجی	۱۰۱
پایان انقلاب فرهنگی	۱۰۲
۲- مدرنیزاسیون چهارگانه و چهره کاریزماتیک دن شیانو پینگ	۱۰۴
صعود تر مژده دن شیانو پینگ	۱۰۴
مرگ مانو تسهدون	۱۰۵
ندای دموکراسی و «بهار پکن»	۱۰۶
منطقه‌های ویژه و نوسان میان لیبرالیزه کردن و اختناق	۱۰۷
سیاست مدرنیزاسیون در سال‌های هشتاد	۱۰۹
۳- اقلیت‌ها و تنش‌های حاشیه‌ای	۱۱۰
تنش‌های بالقوه نو و کهن	۱۱۰
شمال شرقی اسلامی	۱۱۱
دولت مرکزی و ایالت‌ها	۱۱۲

۱۱۳.....	ارتش.....
۱۱۳.....	سمت‌گیری نوین روشن فکران.....
۱۱۴.....	تنش‌های میان نخبگان و سطح نازل حزبیت.....
۱۱۴.....	اعتراضات دانشجویی و خواست انجام اصلاحات و دمکراسی.....
گام‌های چین به سوی سده ۲۱	
۱۱۹.....	۱- هنگ‌کنگ، تایوان، ماکانو و 'چین بزرگ'.....
۱۱۹.....	نظم نوین در سیاست خارجی.....
۱۲۰.....	تایوان.....
۱۲۳.....	۲- هویت نوین جنوب.....
۱۲۵.....	۳- روستاهای و شهرها.....
۱۲۶.....	تضادهای جدید.....
۱۲۸.....	۴- سخن پایانی.....

پیشگفتار

اگرچه چین از چند نظر خود را به کشورهای پیشرفته صنعتی نزدیک می‌کند، اما در آنجا با تفاهم کمتری رو به رو می‌شود، حال آنکه با خودآگاهی فزاینده‌تری به راه نوآوری ویژه خود ادامه می‌دهد. با وجود تمام مخاطرات ناشی از نوآوری‌های شتاب‌زده و هم‌گراibi با اقتصاد جهانی و نیز با وجود عقب‌گردی‌های فراوان^۱ چین مصمم است که به یک قدرت جهانی تبدیل شود. چین در این کار به تاریخ طولانی خود اقتدا می‌کند. آنچه در مراسم گشایش بازی‌های المپیک در ۸ آوت ۲۰۰۸ به اجرا درآمد، نشان داد که این کشور به دستاوردهای فرهنگی و مدنی خود بهای لازم را می‌دهد: کاغذ، قلم، حروف و چاپ کتاب را در استادیوم المپیک - که به گونه درخوری «آشیانه پرنده» خوانده می‌شد - به صحنه آوردند و علاوه بر آن^۲ دوندگان مشعل به دست در افق^۳ یادآور پیروزی‌های نوین چین در گستره فضانوری، یادآور سفرهای آسمانی هزارساله حاکمان و هم‌چنین یادآور جاودانگانی بود که ادبیات این کشور مال‌مال از آن‌هاست.

اما دستیازی به شالوده‌ریزی‌های پیشین فرهنگی^۴ نباید ما را از دیدن تجربه‌های ۲۰۰ سال^۵ و اپسین بازدارد؛ تجربه‌هایی که این کشور، همواره نه از روی انگیزه‌های درونی، شروع به وارد شدن به جامعه جهانی کرده است. تجربه‌هایی که چین با قدرت‌های اروپایی، آمریکا، ریاض و روسیه از سر گذرانده است، هنوز برای آن‌ها زنده است و به میزان چشمگیر و تعیین‌کننده‌ای بر سیاست‌های کنونی آن‌ها تأثیر می‌گذارد. اما منازعات درونی، زوال امپراتوری و نهادهای آن، دوران جنگ داخلی، قدرت‌گیری حزب کمونیست و درنتیجه آن کشمکش‌های درون‌حزبی پس از بنیان‌گذاری جمهوری خلق چین^۶ نقش هویت‌سازی در جامعه کنونی چین دارد. امروز در کنار آن^۷ در

کلان شهرهای چین زندگی مدرن در جریان است، و چنان است که در ظاهر امر کمتر پدیده‌ای نشان از فرهنگ سنتی این کشور دارد. با این وجود سنت همچنان حضور پرنگی دارد و در حال بازسازی خود است. در چین شرایطی مرور تاریخ چین، از دوران جنگ‌های تریاک به این سو، آن هم در برگ‌هایی اندک‌شمار، به نخستین گام‌های کسی می‌ماند که می‌خواهد به چین و تاریخ و فرهنگ آن کشور بپردازد تا پویایی کنونی آن را بهتر درک کند و بتواند روندهای بحرانی را تحلیل نماید.

رشد انفجاری تولید کالا و پیدایش بازارهای گوناگون، در رابطه با مناسبات و همکاری‌های اقتصادی، سیاست و نهادهای سیاسی را با چالش‌های همواره تازه‌تری رویه‌رو می‌سازد. فقط با جاری‌سازی وردگونه «جامعه متعادل» بر زبان 'نمی‌توان بر این چالش‌ها فائق آمد. برای تضمین دوام آتشه دوران مدرن نام گرفته، به نهادهای تضمین‌کننده روال بازار، به ضمانت‌های قانونی و نیز به دیگر ابزارهای مدیریتی نیاز هست. اما بخش‌های آموزشی 'جایگاه بنیادی خود را حفظ می‌کند؛ در کار آموزش' تداوم آن سیاست اصلاح‌گرانه که از سال ۱۹۰۵ با لغو ضوابط امتحانی دوران قصر در پیش گرفته شد، قابل پیش‌بینی است. ارتقاء سطح کاردارانی نسل‌های نو و مشارکت آن‌ها در فرهنگ جهانی اطلاعاتی و مصرفی به پیدایش چین نوینی می‌انجامد که هم سنت‌های فرهنگی و مدنی کهن و هم سنت‌های مذهبی و ادبی را، توأمان، از نو به کار می‌گیرد. از این‌رو، در کنار رویکردي فردی، در اروپا به دامن زدن گفتمانی عمومی درباره نقش آتی 'امپراتوری میانه' نیاز است ...

هلویگ شمیت- گلینتیسر
ولزیوتل، ۲۷ سپتامبر ۲۰۰۸

درآمد

«آنچه ماباید به جهانیان ثابت کنیم این نیست
که چین کهن مرده، بلکه این است که چین
نوینی در حال پیدایش است».

لی دازثو^۱

زمانی که آدمی در نخستین سال‌های سده بیست و یکم دست به نگارش تاریخ صد و پنجاه سال پاسین می‌برد، آنچه توجه بسیاری را در سده‌های متتمادی به خود جلب کرده است، در پرتو روشنای نوینی خودنمایی می‌کند. چنین به نظر می‌رسد که مرحله گذار دشواری پشت سر گذاشته شده است، دورانی که برای چین گذاری دوگانه بوده است: از بین بردن قانون اساسی امپراتوری گذشته و پایداری در برابر نیروهای استعماری و اعدامهای ارضی ژاپن و روسیه.

چین امروز از دیدگاه اقتصادی، بسان طولانی‌ترین دوران امپراتوری چین، کانون جاذبۀ شرق آسیا است. بازارهای مالی بین‌المللی با توجه به مازاد عظیم صادراتی به‌گونه فرازینده‌ای به این منطقه انتقال می‌یابد. همزمان با آن، چین از دوران در پیش گرفتن سیاست درهای باز پیوندهای بین‌المللی خود را چنان گسترش داده است که از نظر نیاز به مواد خام و تأمین مواد انرژی زا و نیز از دیدگاه وابستگی به فن‌آوری و تجارت خارجی به موتور رونق اقتصاد جهانی تبدیل شده است، این امر زمینه‌ساز وابستگی عظیمی شده است. سیاست کنونی چین هنوز متأثر از اجبار برآمده از دوران جنگ تریاک برای

۱. Li Dazhao (1927-1988)، روش فکر اهل چین که در سال ۱۹۲۱ همراه چن دوزیو حزب کمونیست چین را بنانهاد. (متترجم)

یافتن جایگاهی در جهان است. هرچند دیگر خاطرات فروپاشی سلسله منجو^۱ در سال ۱۹۱۲ و خفت و خواری ناشی از اشغال بخش‌هایی از این کشور توسط ژاپنی‌ها و جنگ داخلی کم‌کم از اذهان مردم پاک می‌شود، با این وجود در پرتو روشنای نوینی به تجربه‌های دردناک دوران «انقلاب فرنگی» نگریسته می‌شود.

چین در چارچوب تکامل و پیشرفت اقتصادی در شرق و جنوب شرقی آسیا - که چینی‌های مقیم خارج سهم عمدahای در آن دارند - عهده‌دار نقش مهمی می‌شود. اجرای این نقش از دیدگاه سیاسی و نظامی از هم‌اکنون آغاز شده است. چین، همانند گذشته، ولی به شکلی دیگر، نه تنها به بخشی از جامعه جهانی تبدیل شده، بلکه تاریخ چین، اکنون در زمانه پس از پایان دوران استعمار، باید بازنویسی شود، همچنان که به تاریخ اروپا همانند تاریخ هر دو آمریکا (شمالی و جنوبی) از زاویه‌ای نوین و تاکنون نامنوس بر پایه روندهای تکاملی جهان باید نگریسته شود.

در اینجا می‌بایست تاریخ واپسین صد و پنجاه سال چین، همچون بخشی از تاریخ شرق آسیا در متن پیوندها و وابستگی‌های متقابل بین‌المللی ترسیم گردد: از دیدگاه چین؛ نه فقط چین «رسمی»، و نه فقط از دیدگاه ناراضیان چینی، بلکه با نگرش بازبینانه یک آلمانی اروپایی، که دهه‌های متمادی به مطالعه تاریخ، تاریخ تفکر و شواهد و قرائن خودآگاهی و وضعیت معاصر چین پرداخته است. بدیهی است که در اینجا مسئله بر سر سمت وسوی عمدۀ تحولات و مباحث حول حفظ هویت چین است که با توجه به مساعی نوگرایانه رنگ و بوی غرب‌گرایانه به خود می‌گیرد و همواره شعله‌ور می‌شود. اگرچه با توجه به تاریخ طولانی چین 'شاید شگفت‌انگیز و هشداردهنده به نظر برسد که مسئله هویت چین، باز سایه خود را بر عملکرد سیاسی - ایدئولوژیک و سیاسی - عملی این کشور انداخته است. در کنار خودآگاهی فرنگی 'مسئله همواره بر سر حفظ و بازسازی وحدت چین در مرزهای آخرین امپراتوری و فراسوی آن دور می‌زند. در این میان صاحب‌نظران سیاسی، نخبگان حزبی و نیز فرهیختگان و اقشار فرنگی جامعه و نیز نخبگان نظامی نقش مهمی ایفا می‌کنند. در اینجا باید متذکر شد که وحدت چین از هیچ سمت وسویی مورد تهدید نیست، اما پاره‌ای از بخش‌های این

۱. Mandschu، منجوها در سده ۱۷ میلادی با شکست دودمان مینگ' دودمان چین را بنیاد نهادند که تا سال ۱۹۱۲ بر چین حکومت می‌کرد. (مترجم)

کشور در آینده بمسادگی - و یا به احتمالی اصولاً - تن به هم‌گرایی نخواهد داد. چین راه خود را برای نیل به نوگرایی از دوران نخستین جنگ تریاک (۱۸۴۲-۱۸۳۹) و اولین منازعات خود با غرب آغاز نکرد، بلکه می‌تواند به تاریخ طولانی سنت نوآورانه و دانش علمی و فنی، و در کنار آن عمدتاً به یک سنت اصلاح‌گرایانه‌ای که سررئته آن به کنفوشیوس می‌رسد، ارجاع کند.

بديهی است که اين سنت همواره از تو مورد سنجش و پرسش قرار گرفته است، چنان‌که هرگونه تلاشی برای بازسازی تاریخ چین - از جمله اثری که در دست داردید - فقط از دیدگاه معاصر قابل درک است. پاره‌ای از ناظران چین را با توجه به برخی مؤلفه‌های اجتماعی و اقتصادی از سده یازدهم به این سو مدرن خوانده‌اند. با وجود آنکه این گونه کوشش‌ها برای دوران‌سازی همواره زمانمند بوده است، اما اکنون مسلم شده است که در چین از سده ۱۶ به این سو جهشی اصلاح‌گرایانه و نوآورانه به چشم خورده است. صحبت از «جوانه‌های سرمایه‌داری» و در مورد سده نوزدهم «صنعتی شدن پیش‌رس» است. بهویژه در حوزه سیاسی و روشن‌فکری تلاش‌ها و مباحث اصلاح‌گرایانه فزاینده سده‌های گذشته هنوز مورد بازبینی و پژوهش قرار نگرفته است، با وجود آنکه این ایده‌ها و تصویرات که از سوی گروه‌های کوچک و افراد نادر مطرح شده و اذهان معاصران خود را به خود مشغول داشته بود، همچنان سرچشمه تأثیرگذاری است.

اینکه تا چه میزانی می‌توان جریان‌های روشن‌فکری را با روندهای اجتماعی و اقتصادی مربوط دانست، مسئله‌ای است هنوز بی‌پاسخ، اما واقعیت چشمگیر این است که با رشد سریع جمعیت مثلاً از ۱۰۰ میلیون تا ۱۵۰ میلیون در سال ۱۶۵۰، ۲۰۰ تا ۲۵۰ میلیون در سال ۱۷۵۰، ۴۱۰ میلیون در سال ۱۸۵۰ و ۵۲۰ میلیون در سال ۱۹۵۰ از یکسو و از سوی دیگر تثیت مرزهای قلمرو امپراتوری منجوم، بر شمار جنبش‌ها و خیزش‌های دهقانی چنان افزوده شده است که چین در آغاز سده ۱۹ از دیدگاه سیاست اجتماعی وضعیت کاملاً شکننده‌ای داشته است. از این‌رو به هیچ وجه نمی‌توان علل و عوامل درونی و بیرونی فروپاشی و درهم شکستن قطعی این امپراتوری را از هم تفکیک نمود.

از سال‌های پایانی سده هجدهم - می‌توان دیدار فرستادگان بریتانیایی به سرپرستی

ارل جورج مک‌کارتئی^۱ را در دربار چین در سال ۱۷۹۳ به عنوان تاریخی کلیدی در نظر گرفت - چین از نو و یک پارچه به روند پویای جامعه جهانی پرتاب شد و روند های درونی آن شتاب گرفت و امپراتوری منجو با چالش های درونی و بیرونی متعددی روبرو شد و سرآختر توان ایستادگی در برابر آن را از دست داد. اما در اینجا نیز این ویژگی چین خودنمایی کرد که با وجود تنش های بزرگ داخلی و تهدیدات و جذایت های خارجی^۲ نخبگان چین به یک فرایافت کلی چینی پاییند ماندند و به تجزیه و انفکاک راه ندادند. این وحدت نجات بخش چین بود؛ اما از سوی دیگر هزینه های که چین بابت این وحدت متحمل شد، چیزی بود که در اروپا زیر چتر فردگرایی و حکومت شهر و ندی تا به امروز هویت سیاسی را تعیین می کند. و چنین بود که تنوع و گوناگونی جغرافیایی و قومی به مبدأ وجودی چین سده بیستم تبدیل شد. اما از سوی دیگر این تنوع تا به امروز وجه مشخصه تنش های درونی بوده و به پرسش سرنوشت ساز سراسر منطقه در سده بیست و یکم تبدیل خواهد شد. امروزه در چین بیش از ۱ میلیارد و سیصد میلیون نفر زندگی می کنند، و اگرچه دیگر از قحطی های فلاکت بار خبری نیست و در پاره ای نواحی ما شاهد رفاه نسبی هستیم، با این وجود وظایفی که باید حل و فصل شود، چنان سترگ است که در قالب تصورات اروپایی ها نمی گنجد.

آیا فقط از بطن تاریخ می توان به سوی چین امروز نقب زد و آن را دریافت؟ این تاریخ بنا به خودآگاهی و درک کنشگرانش بخشی از هویت چین است؛ اما همواره این برنهاد نیز وجود داشته است که چین باید خود را از بنیاد ازنوبسازد، و یا چنان که سون یات سن^۳ در آغاز سده بیستم گفته بود، چین یک «برگ نانوشته» است. اما از نگاه موشکاف^۴ چنین برمی آید که نه می توان از تاریخ تبری جست و نه اجباری در آن هست. تاریخ نگاری کنونی و گفت و گویی بین المللی فرصت خوبی برای بازسازی تاریخ چین به دست می دهد. سراسر تاریخ چین، تاریخ معاصر و تاریخ کهن آن، از آن نظر مستلزم بازسازی است که فقط از این طریق می توان هویت سیاسی و فرهنگی این کشور پهناور

۱. George Macartney, st Earl Macartney (۱۷۳۷-۱۸۰۶) دیبلمات و دولتمرد بریتانیایی و نخستین فرستاده بریتانیا به چین در سال ۱۷۹۲. (بعد از تلاش های ناموفق قبلی دولت بریتانیا) (متترجم)

۲. Sun Yat-sen (۱۸۶۶-۱۹۲۵) سیاستمدار، پزشک، نویسنده، فیلسوف و انقلابی اهل چین و از رهبران اصلی انقلاب شین های که منجر به سرنگونی دودمان چینگ در ۱۹۱۱ شد. (متترجم)

را مورد تأکید قرار داد. مؤلفه‌های بیرونی در این بین ایفای نقش می‌کنند، از جمله در یکپارچگی و سمت‌گیری چینی آن دسته از چینی‌هایی که در خارج زندگی می‌کنند و نیز تنش‌های ناشی از یورش به چینی‌ها در جنوب شرقی آسیا، مانند آنچه در ماه مه سال ۱۹۹۸ در آندونزی اتفاق افتاد.

هرچند این امر^۱ قابل فهم، اما به جای خود بسیار مسئله‌ساز است که تاریخ معاصر چین با جنگ‌های تریاک آغاز می‌شود و تاریخ مدرن آن با جنبش ۴ ماه مه ۱۹۱۹، اما اگرچه تأثیر در دنایک جنگ تریاک با تأثیر شکست در برابر ژاپن در جنگ‌های چین و ژاپن در سال ۱۸۹۵ – ۱۸۹۶ برابر نمی‌کند، و اگرچه آغازگاه دوران مدرن چین، آن‌گونه که جاناتان اسپیس در کتاب خود، راه چین به سوی دوران مدرن، ترسیم کرده، به سده شانزدهم بازمی‌گردد، اما از جنبه دیدگاه عملی می‌توان تاریخ چین مدرن را در سال‌های میانی سده نوزدهم قرار داد. چین از آن دوره به این سو در تکاپوی تبیین و سازمان‌دهی خود از راه برقراری گفت‌وگو و تبادل با فرهنگ‌های دیگر است، ولی با این وجود پاره‌ای از خطوط و ویژگی‌های هویتی خود را که هنوز جذابیت‌های فراوانی دارند، حفظ می‌کند.